

Ang kommunfullmäktiges beslut § 92 om extra fullmäktigesammanträde 2020-10-13 för behandling av "vetobeslutet"

Vid kommunfullmäktigesammanträdet 2020-09-22 yrkade Bertil Alm (C) att kommunfullmäktige avvaktar fråga från regeringen innan tillåtighetsbeslutet hanteras vid ett extra sammanträde.

Undertecknade reserverar oss mot beslutet att hålla ett extra kommunfullmäktigesammanträde innan regeringen frågat om kommunen tillstyrker eller avstyrker verksamheten – ett slutförvar för använt kärnbränsle.

Att fatta beslut under osäkerhet är inget nytt för oss i fullmäktige. Men när det gäller att fatta beslut om att tillåta ett slutförvar för använt kärnbränsle som kan få konsekvenser de närmaste 100 000 åren så är det lite större. Det är kanske det viktigaste beslutet som Östhammars kommun någonsin kommer att fatta.

Det är en etiskt moralisk fråga och det vilar ett tungt ansvar på kommunfullmäktige i Östhammars kommun. Vi kommer nämligen aldrig att ha full kunskap, men det finns frågor som är angelägna att ha hanterat innan vi tar vårt vetobeslut. Det är också enda gången som kommunen i formell mening har avgörandet i sin hand, även om regeringen kan undanröja ett kommunalt vetobeslut.

När det sedan kommer till tillståndsbeslut och villkor som fastställs av mark- och miljödomstolen har kommunen yttrande- och förslagsrätt men ingen vetorätt. Tillstånd som meddelas av domstolen gäller sedan i princip så länge det finns en verksamhet och verksamhetsutövare.

Hur väl är fullmäktiges ledamöter insatta i slutförvarsfrågan?

Kärnavfallsrådet redovisar i sin senaste kunskapslägesrapport om en undersökning som de låtit göra om vilket informationsbehov som svenska allmänheten har när det gäller kärnavfallet. Nära 75 procent av svenska folket tycker de saknar kunskap om det planerade slutförvaret. Ändå vill fler än hälften inte ha mer information.

Den 27 augusti anordnade kommunen en workshop om kärnbränsleförvaret för kommunfullmäktige och granskningsgruppen som förberedelse inför vetobeslutet. Det låga deltagandet och ointresset är bekymmersamt, endast 28 st deltog i webinariet. Några kan i och för sig ha tittat på webben i efterhand, men ändå.

Tillåtighetsbeslutet finns reglerat i miljöbalken.

Kärnavfallsrådet beskriver tillåtligheten på följande sätt på sin hemsida:

Tillåtlighet – Bestämmelserna i miljöbalken gäller både slutförvarsanläggningens säkerhet/strålskydd och andra frågor som exempelvis om störningar av buller, att natur- och kulturmiljöer ska skyddas och att mångfald ska bevaras. Regeringen ska även pröva ansökan utifrån ett samhällligt perspektiv, alltså om verksamheten kan tillåtas (är s.k. tillåtlig).

När mark- och miljödomstolen prövade frågan under 2017 och lämnade sitt yttrande till regeringen den 23 januari 2018 fanns följande i sammanfattning:

Mark- och miljödomstolens yttrande

Verksamheten är tillåtlig om

1. Svensk Kärnbränslehantering AB redovisar underlag som visar att slutförvarsanläggningen på lång sikt uppfyller miljöbalkens krav trots de osäkerheter som kvarstår om hur kapselns skyddsförmåga påverkas av
 - a. korrosion på grund av reaktion i syrgasfritt vatten
 - b. gropkorrosion på grund av reaktion med sulfid, inklusive saunaeffektens inverkan på gropkorrosion
 - c. spänningskorrosion på grund av reaktion med sulfid, inklusive saunaeffektens inverkan på spänningskorrosion
 - d. väteförspredning
 - e. radioaktiv strålningens inverkan på gropkorrosion, spänningskorrosion och väteförspredning.

2. det klargörs vem som har ansvar enligt miljöbalken för slutförvarsanläggningen på lång sikt.

Domstolens andra fråga om ansvar efter förslutning har därefter hanterats av regering och riksdag och en lagstiftning finns på plats. Borde egentligen vara ganska självklart i detta fall att staten ska ta på sig det ansvaret när det inte längre finns någon verksamhetsutövare.

Hur domstolens yttrande när det gäller osäkerheter kring kopparkapseln skulle tolkas har varit föremål för diskussion där vissa hävdade att domstolen hade "bara några frågor".

På direkt fråga vid domstolens presskonferens svarade dock domstolens ordförande rådmann Anders Lillienau att det skulle tolkas som ett Nej.

Därefter har SKB kompletterat ansökan. Kompletteringen sänts på remiss och slutligen har kompletteringen kungjorts av regeringen med svarsdatum 17 juni 2020.

De frågor som Mark- och miljödomstolen tog upp i sitt yttrande har ännu inte behandlats av någon som hade domstolens perspektiv på frågan dvs utifrån miljöbalken. Kärnavfallsrådets yttrande från september förra året kan också tolkas som att det fortfarande finns stora frågetecken.

Bl.a. skrev kärnavfallsrådet: Det finns idag inte några vetenskapliga belegg för att utestående frågor om kopparkapselns skyddsförmåga kommer att bli besvarade under den stegvisa prövningsprocess som i så fall väntar.

Det ska då noteras att den stegvisa prövningsprocessen sker senare när tillstånd lämnats enligt kärntekniklagen. Någon motsvarighet till stegvis prövning finns inte enligt miljöbalken.

Strålsäkerhetsmyndigheten är expertmyndighet enligt kärntekniklagen men inte enligt miljöbalken. Och det är tillåtligheten som finns reglerad i miljöbalken.

Regeringens rådgivande organ kärnavfallsrådet beskriver väldigt tydligt på sin hemsida två separata processer som samordnas. Och när det gäller huvudfrågan om tillåtlighet enligt miljöbalken skriver kärnavfallsrådet: Regeringen **frågar** kommunerna om de tillstyrker eller avstyrker verksamheten. Se bilaga med den schematiska bilden från kärnavfallsrådet.

Även SKB skriver i sitt senaste yttrande till regeringen den 2 juli 2020 om den fortsatta handläggningen: SKB hemställer att regeringen inhämtar yttrande enligt 17 kap. 6 § miljöbalken från kommunfullmäktige i Östhammar och därefter fattar beslut i tillåtlighetsfrågan. Det kan knappast bli tydligare.

Mot bakgrund av att Mark- och miljödomstolen i sitt yttrande sa nej till tillåtlighet finns inget enhetligt underlag.

Utan att avkräva ett förhandsyttrande från regeringen i tillåtlighetsfrågan så är det ändå rimligt att det är först när regeringen anser att domstolens frågor är besvarade som Östhammars kommun avger sitt "vetobeslut".

Och det är när vi får den formella frågan från regeringen som ärendet kan vara moget för ett beslut i kommunfullmäktige.

Bilaga med den schematiska bilden från kärnavfallsrådet

